

अल्पकालीन सेवा केन्द्र सञ्चालन कार्यविधि

२०७८

प्रस्तावना: जोखिममा तथा हिंसामा परेका र बेवारिसे अवस्थामा फेला परेका महिला तथा किशोरीहरू र बालबालिकालाई संरक्षण, उपचार र उद्धार गर्न सुरक्षित अल्पकालीन सेवा केन्द्र सञ्चालन गर्न वाञ्छनीय भएकाले, स्थानीय सरकार सञ्चालन ऐन, २०७४ को दफा १०२ (२) तथा मन्थली नगरपालिकाको प्रशासकीय कार्यविधि नियमित गर्ने ऐन २०७५ को दफा ४ बमोजिम मन्थली नगरपालिकाले यो कार्यविधि निर्माण गरी जारी गरेको छ ।

परिच्छेद- १

प्रारम्भिक

१. **संक्षिप्त नाम र प्रारम्भ:** कार्यविधिको नाम “अल्पकालीन सेवा केन्द्र सञ्चालन कार्यविधि, २०७८” हुनेछ ।
२. **यो कार्यविधि मन्थली नगरपालिका नगर कार्यपालिकाको बैठकबाट स्वीकृत भएपश्चात् तुरुन्त लागू हुनेछ ।**
३. **परिभाषा:** यस कार्यविधिमा विषय र प्रसङ्गले अर्को अर्थ नलागेमा,
 - ३.१ “अल्पकालीन सेवा केन्द्र” भन्नाले महिला किशोरी वा बालबालिकालाई सुरक्षित एवम् व्यवस्थित ढङ्गले राख्न यो कार्यविधिबमोजिम तोकिएको घर कम्पाउण्डलाई सम्झनु पर्दछ ।
 - ३.२ “नगरप्रमुख” भन्नाले मन्थली नगरपालिका प्रमुखलाई सम्झनु पर्दछ ।
 - ३.३ “उपप्रमुख” भन्नाले मन्थली नगरपालिका उपप्रमुखलाई सम्झनु पर्दछ ।
 - ३.४ “प्रमुख प्रशासकीय अधिकृत” भन्नाले मन्थली नगरपालिकाको प्रमुख प्रशासकीय अधिकृतलाई सम्झनु पर्दछ ।
 - ३.५ “व्यवस्थापन समिति” भन्नाले यस कार्यविधिबमोजिम गठन हुने समितिलाई जनाउँछ ।

- ३.६ “महिला किशोरी वा बालबालिका” भन्नाले हिंसा पीडित भएका असहाय महिला, किशोरी र बालबालिकाको हकमा १८ वर्ष उमेर सम्मकालाई जनाउँछ ।
- ३.७ “सञ्चालन” भन्नाले यो कार्यविधिवमोजिम सञ्चालन हुने अल्पकालीन सेवा केन्द्रलाई जनाउँछ ।
- ३.८ “कार्यालय” भन्नाले नगर कार्यपालिकाको कार्यालयलाई सम्झनु पर्दछ ।

परिच्छेद- २

समिति गठन

४. **व्यवस्थापन समिति:-** असुरक्षित महसुस गरी न्याय माग्न आउने तथा बेवारिसे, हिंसा पीडित महिला, किशोरी र बालबालिकाहरूलाई सुरक्षित आवासगृहमा सुरक्षित ढङ्गले तोकिएको समयसम्म राख्न र तत् सम्बन्धी आवश्यक व्यवस्था गर्न देहायबमोजिमको एक व्यवस्थापन समिति गठन गरिनेछ ।

- | | | |
|-----|---|-------------|
| १. | नगर प्रमुख | -अध्यक्ष |
| २. | उपप्रमुख | -सदस्य |
| ३. | प्रमुख प्रशासकीय अधिकृत | -सदस्य |
| ४. | जिल्ला प्रहरी कार्यालयका प्रमुख वा अधिकृत प्रतिनिधि | -सदस्य |
| ५. | जिल्ला न्यायाधिवक्ता | -सदस्य |
| ६. | नगरपालिकाको कानून शाखा प्रमुख | -सदस्य |
| ७. | प्राथमिक स्वास्थ्य केन्द्रका मेडिकल अधिकृत | -सदस्य |
| ८. | महिला बालबालिका उपशाखा प्रमुख | -सदस्य |
| ९. | नगर प्रमुखले तोकेको महिला अधिकारकर्मी | -सदस्य |
| १०. | नगरपालिकाको सामाजिक विकास शाखा प्रमुख | -सदस्य सचिव |

५. **व्यवस्थापन समितिको काम, कर्तव्य र अधिकार:** अल्पकालीन सेवा केन्द्र व्यवस्थापन समितिको काम, कर्तव्य र अधिकार देहायबमोजिम रहने छः

- (१) न्यायिक समिति, प्रहरी कार्यालय र सरोकारवाला

निकायबाट पहिचान भएका जोखिममा रहेका, बेवारिसे, हिंसा पीडित महिला, किशोरी र बालबालिकाहरू पहिचान गरी आवासगृहमा राख्ने व्यवस्था गर्ने ।

- (२) अल्पकालीन सेवा केन्द्र व्यवस्थापनका लागि प्राप्त भएको रकम र कार्य प्रगतिको प्रतिवेदन नगरपालिकामा प्रत्येक चार चार महिनामा बुझाउने ।
- (३) अल्पकालीन सेवा केन्द्रको सुरक्षा व्यवस्थाको अनुगमन नियमन कार्य गर्ने ।
- (४) महिला, किशोरी र बालबालिकाको स्वास्थ्य सुरक्षा र कानुनी सहायता सम्बन्धी कार्य गर्ने ।
- (५) महिला, किशोरीलाई आवश्यक अन्य सिप, साधन, श्रोत र सुरक्षा सम्बन्धी आवश्यक प्रबन्ध गर्ने ।
- (६) नगर सभाबाट तोकिएको मापदण्डमा रही कोषको रकम आवश्यकता अनुसार खर्च गर्ने ।
- (७) जोखिममा रहेका हिंसा पीडित महिला किशोरी र बालबालिकाहरू अन्य स्थानमा पठाउनु पर्ने आवश्यकता भएमा सिफारिस गर्ने ।
- (८) अल्पकालीन सेवा केन्द्र सञ्चालनमा व्यवस्थापन समितिको सिफारिसमा बजेट र कार्यक्रमको परिधिभित्र रही करार सेवामा आवश्यक विज्ञ वा कर्मचारीको व्यवस्था प्रचलित कानूनबमोजिम गर्न सकिनेछ । तर कर्मचारी राख्नु परेमा निश्चित अवधिको लागि करार सेवामा राख्नुपर्नेछ ।
- (९) अल्पकालीन सेवा केन्द्र सञ्चालन नगरपालिका आफैले गर्नेछ । तर नगरपालिकाले अल्पकालीन सेवा केन्द्र सञ्चालनमा आवश्यक सहकार्य गर्न सङ्घसंस्था छनोट गर्न सक्नेछ ।
- (१०) समितिको अन्य काम, कर्तव्य र अधिकार सम्बन्धित समितिको सिफारिसमा नगरपालिकाले तोकेबमोजिम हुनेछ ।
- (११) यो कार्यविधिबमोजिम गठित हुने समितिको पदावधि ४ वर्षको हुनेछ ।

परिच्छेद- ३

कोषको व्यवस्थापन तथा मापदण्ड

६. **कोषको व्यवस्था:** हिंसा पीडित महिला, किशोरी र बालबालिकाको सुरक्षाका लागि लैङ्गिक हिंसा न्यूनीकरण कोषको व्यवस्था निम्नानुसार रहेको छ:

- (१) हिंसा पीडित महिला, किशोरी र बालबालिकाको सुरक्षाका लागि सुरक्षित अल्पकालीन सेवा केन्द्र सञ्चालन गर्न नगरकार्यपालिकाले एउटा छुट्टै लैङ्गिक हिंसा न्यूनीकरण कोष खडा गर्न सक्नेछ । उक्त कोषमा विभिन्न दाताहरूबाट प्राप्त हुने र नगरपालिकाबाट विनियोजन हुने रकम राखिनेछ । त्यस कोषमा भएको खर्च प्रतिवेदन व्यवस्थापन समितिले दुरुस्त राख्नेछ ।
- (२) बैङ्क खाताको सञ्चालन र अन्य हरहिसाबको लेखापरीक्षण नगर कार्यपालिकाले गर्नेछ ।
- (३) यो कार्यविधि लागू हुनुअगावै यो विषयसँग सम्बन्धित भए गरेका कार्यहरू यसै कार्यविधि बमोजिम भएको मानिनेछ ।

७. **न्यूनतम मापदण्ड :** हिंसा पीडित महिला, किशोरी र बालबालिकाको सुरक्षाका लागि तोकिएको न्यूनतम मापदण्ड निम्नानुसार रहेको छ ।

(१) **आवासगृह परिसर अन्तर्गत:**

- क) चारैतिर भट्ट कोही प्रवेश गर्न नसक्ने गरी अग्लो पर्खाल वा तारबेराले घेरिएको ।
- ख) हाताभित्र गृहअनुसारको खुल्ला ठाउँ रहेको ।
- ग) आवागमन नियन्त्रण गर्न सक्ने गरी बलियो प्रवेशद्वार भएको
- घ) सुरक्षाको दृष्टिकोणले उपयुक्त स्थान

(२) **आवासगृहमा रहने सुविधा:**

- क) दुवैपट्टि भ्याल राखिएका हावा खेल्ने कोठाहरू भएको

मन्थली नगरपालिका

- ख) प्रत्येक व्यक्तिका लागि छुट्टाछुट्टै खाट भएको
- ग) प्रभावित बालबालिकाको लागि अलगगै कोठा
- घ) मनोसामाजिक विमर्शका लागि छुट्टै कक्ष
- ङ) मनोरञ्जन, अन्तरक्रिया र आमोदप्रमोदका लागि साभ्ना कक्ष
- च) शौचालय तथा स्नान कक्ष
- छ) साभ्ना टेलिभिजन
- ज) ठाउँ हेरी पड्खा, हिटर
- झ) स्रोत हेरी पर्याप्त पानी
- ञ) सुरक्षाका लागि आवश्यकता अनुसार पाले पहरा ।

(३) **लत्ताकपडा:**

- क) आफूसँग नभएकाको लागि एक-एक जोर चप्पल
- ख) आफूसँग नभएकाको लागि एकसरो लगाउने लुगा

(४) **खानेकुरा:**

- क) बिहान चिया सँगै हल्का खाजा
- ख) दिउँसो खाना
- ग) अपराह्न पूरा खाजासँगै चिया
- घ) बेलुकी खाना
- ङ) मांसाहारीका लागि सातामा कम्तीमा एकपल्ट माछामासु
- च) शाकाहारीहरूको हकमा दुध, दही, फलफूल
- छ) उमालेको वा अन्यथा शुद्धीकरण गरिएको खानेपानी

(५) **स्वास्थ्योपचार:** नगर व्यवस्थापन समितिले तोकेको अस्पतालमा संरक्षणमा लिइएका प्रभावित महिलाको स्वास्थ्योपचार गराउनुपर्दछ । स्वास्थ्योपचारतर्फ निम्न व्यवस्था सुनिश्चित गर्नुपर्दछ ।

- क) प्राथमिक उपचार बाकस
- ख) समस्या हेरी नियमित उपचार

- ग) आकस्मिक उपचार
- घ) बालबालिकाका हकमा उमेरअनुसार लगाउनु पर्ने खोप
- (६) **मनोसामाजिक विमर्श:** व्यवस्थापन समितिले निर्धारण गरेको योग्यता हासिल गरेकाबाट देहायबमोजिम मनोसामाजिक विमर्श सेवा प्रदान गर्नुपर्दछ ।
- क) संरक्षित व्यक्ति प्रत्येकलाई सातामा एकपल्ट नियमित सेवा,
- ख) संरक्षित व्यक्तिको मनोदशा हेरी थप आवश्यक सेवा,
- ग) सेवाग्राहीको व्यक्तिगत विवरणको गोप्यता कायम राख्ने व्यवस्था ।
- (७) **कानुनी सेवा:**
- क) प्रभावित महिलाले न्याय प्राप्त गर्न आवश्यक परामर्श र उपचारार्थ चाहेको सेवा ।
- ख) प्रभावित महिलाले प्रचलित कानून बमोजिमको हक प्राप्त गर्न आवश्यक परामर्श र उपचारार्थ चाहेको सेवा ।
- (८) **सञ्चालन:** आवासगृहको सञ्चालनमा देहायका व्यवस्था पालना गर्नुपर्दछ ।
- क) प्रभावित महिला तथा बालबालिकालाई ममतामय, सहानुभूतिपूर्ण एवम् सम्मानजनक व्यवहार गर्नुपर्नेछ ।
- ख) प्रभावित महिला तथा बालबालिकाको पहिचानको आवश्यकता अनुसार गोप्यता कायम राख्ने व्यवस्थाका साथै इच्छा विपरीतको कुनै पनि कार्य गर्न बाध्य पारिने छैन ।
- ग) आवासगृहमा भेटघाट कक्षभन्दा उता बस्ने अनुमति प्राप्त चिकित्सक, कर्मचारी, सफाइकर्मी लगायतका समितिले तोकेको अत्यावश्यक व्यक्तिबाहेक बाहिरका कसैलाई पनि प्रवेश मनाही हुनेछ ।
- घ) अल्पकालीन सेवा केन्द्र व्यवस्थान सम्बन्धी जानकारी सूचना बोर्ड तयार गरी राख्नुपर्नेछ ।
- (९) **जनशक्ति:** आवश्यकताका आधारमा व्यवस्थापक सहितको

जनशक्ति व्यवस्थापन व्यवस्थापन समितिले गरेको सिफारिसका आधारमा कार्यपालिकाले तोकेबमोजिम हुनेछ ।

(१०) **अभिलेख:** आवासगृहले देहायबमोजिम अभिलेख राख्नुपर्दछ ।

क) प्रभावितको नाम दर्ता किताब ।

ख) संरक्षित व्यक्तिको दैनिक हाजिरी किताब ।

ग) प्रभावितको व्यक्तिगत गोप्य फायल ।

घ) नगर व्यवस्थापन समितिको निर्णय किताब ।

ङ) दोहोरो लेखा प्रणालीमा केन्द्रको आम्दानी खर्चको पारदर्शी लेखा तथा सोको पुष्टि गर्ने कागजात ।

च) स्वास्थ्योपचार, मनोसामाजिक विमर्श, कानुनी सेवाको विवरण खुल्ने सेवापिच्छे लगत ।

छ) नगर व्यवस्थापन समितिले तोकेको अन्य अभिलेख ।

८. **खर्च गर्ने आधारहरू:** अल्पकालीन सेवा केन्द्र सञ्चालनको लागि विनियोजित रकमको परिधिभित्र रही घरभाडा, मालसामान, औषधोपचार, कानुनी उपचार, फिर्ता सम्प्रेषण, खानेकुरा, मनोसामाजिक विमर्श, सञ्चार, यातायात, कर्मचारी पारिश्रमिक, कार्यालय सामग्री, लक्षित व्यक्तिको आवास व्यवस्थालगायत अन्य भैपरी आउने खर्चहरू समेत गर्न सकिनेछ । उक्त रकम समितिको निर्णयअनुसार समितिमा पेस गरी स्वीकृत गरी लागू हुनेछ ।

परिच्छेद- ४

अनुदान व्यवस्था

९. **जीविकोपार्जन अनुदान:** (१) पीडित व्यक्तिलाई जीविकोपार्जन अनुदानको लागि व्यवस्थापन समितिले अनुदान स्वरूप स्वीकृत रकम उपलब्ध गराउन सक्नेछ ।

(२) अन्य जिल्ला वा गाँउपालिका वा नगरपालिकाहरूबाट आएका हिंसा पीडित महिला, किशोरी र बालबालिकाको हकमा आवश्यक रकम सम्बन्धित स्थानीय तहबाट

रकमको व्यवस्था भएको खण्डमा भुक्तानी लिने गरी अन्य स्थानका हिंसा पीडित महिला, किशोरी र बालबालिकाहरूलाई यस आवासगृहमा राख्न पनि सकिनेछ ।

- (३) उपदफा २ मा जुनसुकै कुरा लेखिएको भएतापनि नगर क्षेत्रभित्र फेला परेका बेवारिसे सडक मानव (महिला वा बालबालिका) लाई यस अल्पकालीन सेवा केन्द्रमा राख्न कुनै बाधा पर्नेछैन ।

१०. हिंसा प्रभावितको पुनर्भिलन र सामाजिक पुनर्स्थापना: सेवाग्राहीको सामाजिक पुनर्स्थापना गर्ने प्रयास गर्नेछ । त्यसका निम्ति उसका अभिभावकसँग पटक पटक संस्थाका कर्मचारीले सम्पर्क गर्नेछन् । अभिभावक र निजका संरक्षकको प्रतिबद्धता लिइसकेपछि निजलाई अभिभावक र गाउँका भद्रभलादमी वा समूहको रोहबरमा घर फिर्ता गरिनेछ । संस्थाले बुझाएको कागज लिइसकेपछि उक्त कागज व्यक्तिगत फाइलमा राखी निजको व्यक्तिगत फाइल बन्द गरिन्छ र फेरि पुनः अर्को पटक आएमा त्यसै फाइलबाट कारवाही अगाडि बढाइनेछ ।

परिच्छेद- ५

विविध

११. अन्य आवश्यक व्यवस्था: अल्पकालीन सेवा केन्द्र सञ्चालनका अन्य आवश्यक व्यवस्था देहायबमोजिम रहनेछ ।

- (१) बालिका भएमा बालबालिकासँग काम गर्ने विभिन्न सङ्घसंस्थासँग समन्वय गरी बालिकाको लामो भविष्यसम्मका लागि उचित व्यवस्था गर्ने प्रयास गरिनेछ ।
- (२) महिलाहरूको लागि सिप सिक्ने तालिमहरूको लागि अन्य सम्बन्धित सङ्घ संस्थाहरूसँग सम्पर्क-समन्वय राखी रिफर गरिनेछ ।
- (३) आवासगृहमा बसेका पीडित/प्रभावितलाई भेट्न आउने व्यक्तिले पीडितको स्वीकृति भएमा मात्र भेट्न दिनु

पर्नेछ। मन्थली नगरपालिकाको सेवा केन्द्रमा यसरी भेट्न आउने व्यक्तिले सेवा केन्द्रका कर्मचारीलाई पहिले नै जानकारी गराई अनुमति लिनु पर्नेछ।

- (४) कार्यालय समयभित्र मात्र भेट्न पाइनेछ।
- (५) सेवा केन्द्रमा सरोकारवालाबाहेक अन्य पुरुषहरूको प्रवेश निषेध गरिनेछ।
- (६) केही काम परी पीडित महिला बाहिर जानु परेमा सेवा केन्द्रका कर्मचारीले लैजानुपर्नेछ।
- (७) व्यवस्थापन समितिको निर्णयअनुसार अन्य व्यक्तिलाई प्रवेश गर्न दिइनेछ।
- (८) सेवा केन्द्रमा बसेको व्यक्ति सम्बन्धित घटनाको विषयमा निश्चित फैसला नभएसम्म नगरपालिकाको निगरानीमा रहनेछ। निगरानीमा रहनुजेलसम्म घर जाने आउने वा बाहिर गई बस्ने र फेरि सुरक्षा केन्द्रमा फर्कने गर्न पाइने छैन। पीडितसँग भएको पैसा, मोवाइलगायत अन्य सामानहरू संस्थाले सुरक्षित राख्नेछ।
- (९) सेवा केन्द्रमा बस्नेहरूका लागि सामान्य पढ्न लेख्न मन भएकाहरू छन् भने उनीहरूका लागि आवश्यक सामग्रीहरूको व्यवस्था गरिनेछ।
- (१०) पढेलेखेका महिलाहरूको लागि विभिन्न विषयसँग सम्बन्धित पुस्तक, लेख, रचना, दैनिक पत्रपत्रिकाहरू उपलब्ध गराउनेछ।
- (११) यो कार्यविधि सम्बन्धी प्रचलित नेपाल सरकारको कानुनसँग बाझिन गएमा बाझिएको हदसम्म कार्यविधिमा लेखिएका कुराहरू अमान्य हुनेछन्।